

ปัญหากฎหมายการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน*

LEGAL PROBLEMS IN THE ENFORCEMENT OF
TIME-BARRED DEBT BY FINANCIAL INSTITUTIONS

วรยุทธ พูลสุข

Vorrayuth Poonsuk

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Law, Krirk University, Bangkok, Thailand

Corresponding author E-mail: pantip2ong@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับอายุความของหนี้ในระบบสถาบันการเงิน 2) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหามหาวิทยาลัยเกริก มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

กฎหมายและกระบวนการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ผลการวิจัยพบว่า 1) กฎหมายเกี่ยวกับอายุความของหนี้ในระบบสถาบันการเงิน คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยอายุความ พระราชบัญญัติสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และกฎกระทรวง ฉบับที่ 186 (พ.ศ. 2534) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการจำหน่ายหนี้สูญจากบัญชีลูกหนี้ 2) วิเคราะห์ปัญหากระบวนการพิจารณาคดีแพ่งหนี้ขาดอายุความยังยึดหลักคู่ความต้องยกข้อเท็จจริงขึ้นเอง ศาลไม่สามารถยกประเด็นขาดอายุความขึ้นวินิจฉัยได้โดยลำพัง เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/29 บัญญัติห้ามไว้ 3) แนวทางแก้ไขปัญหามหาวิทยาลัยเกริก มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

ความของสถาบันการเงิน คือ ควรแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยการยกข้อต่อสู้คดีขาดอายุความ มาตรา 193/29 แก้ไขเพิ่มเติมเป็นวรรคหนึ่งคงเดิม เพิ่มเติมวรรคสอง “เว้นแต่อายุความมูลหนี้สินเชื่อผู้ประกอบการที่สิทธิเรียกร้องห้าปีตามมาตรา 193/33 สิทธิเรียกร้องสองปีตามมาตรา 193/34 ศาลสามารถยกอายุความขึ้นวินิจฉัยยกฟ้องเองได้” และแก้ไขปัญหามหาวิทยาลัยเกริก มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

กำหนดให้ควบคุมกลุ่มธุรกิจเอกชนที่รับซื้อหนี้สูญทวงถามและฟ้องคดีแพ่งต่อลูกหนี้ภายในอายุความ มาตรา 193/33 มาตรา 193/34 และรายงานผลการติดตามทวงถามคดีใช้หนี้ของลูกหนี้เป็นรอบระยะบัญชีผลการติดตามทวงถามคดีใช้หนี้ของลูกหนี้เป็นรอบระยะบัญชี

คำสำคัญ: การฟ้องคดี, หนี้ขาดอายุความ, สถาบันการเงิน, ธนาкарพาณิชย์, ลูกหนี้

Abstract

The objectives of this research are as follows: 1) Study the laws concerning the statute of limitations on debts within the financial institution system; 2) Analyze the issues related to legal actions filed by financial institutions for time-barred debts; and 3) Propose solutions to the legal and procedural problems regarding such lawsuits. The study adopts a qualitative research

approach using documentary research methodology. The research findings indicate that: 1) The laws related to the statute of limitations on debts in the financial institution system include the Civil and Commercial Code concerning prescription, the Financial Institution Business Act B.E. 2551, and Ministerial Regulation No. 186 B.E. 2534, issued under the Revenue Code concerning the write-off of bad debts from debtor accounts. 2) The analysis of the procedural problems in civil cases involving time-barred debts shows that the current litigation process still adheres to the adversarial system, which requires parties to raise the issue themselves. The court is not authorized to raise the issue of prescription on its own initiative due to the restriction under Section 193/29 of the Civil and Commercial Code. 3) To resolve legal issues regarding lawsuits on time-barred debts, it is proposed that Section 193/29 of the Civil and Commercial Code be amended. The first paragraph should remain unchanged, while a second paragraph should be added as follows: “However, in the case of debt claims arising from credit granted to business operators, where the right of claim is subject to a five-year limitation under Section 193/33 or a two-year limitation under Section 193/34, the court shall have the authority to raise the issue of prescription and dismiss the case on its own motion.” Additionally, to address procedural issues in lawsuits on time-barred debts filed by financial institutions, there should be regulation of private businesses that purchase bad debts, requiring them to pursue debt collection and initiate legal action within the prescribed limitation periods under Sections 193/33 and 193/34. Moreover, debt collection follow-up activities must be reported periodically as part of the accounting cycle.

Keywords: The Enforcement, Time-Barred Debt, Financial Institutions, Commercial Bank, Debtor

บทนำ

สถาบันการเงินของประเทศไทย คือ ธุรกิจประเภทธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ อยู่ในการกำกับและควบคุมของธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลัง ตาม พระราชบัญญัติ ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ “สถาบันการเงิน” หมายความว่า 1) ธนาคารพาณิชย์ 2) บริษัทเงินทุน 3) บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ มาตรา 7 ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้แล้วให้ใช้บังคับได้ และมาตรา 8 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ (พระราชบัญญัติ สถาบันการเงิน พ.ศ. 2551, 2551) ธนาคารพาณิชย์ (commercial bank) คือ สถาบันการเงินภาคเอกชนที่มีความสำคัญที่สุดในประเทศไทย เพราะมีปริมาณเงินฝากและจำนวนเงินให้กู้สูงสุดเมื่อเทียบกับสถาบันการเงินอื่น ๆ ตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์เป็นบริษัทมหาชนจำกัด โดยยอมให้ไม่ต้องใช้คำว่า “บริษัท” นำหน้า แต่ให้มีคำว่า “จำกัด” ไว้ท้ายชื่อนั้น เช่น ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) เป็นต้น ธนาคารพาณิชย์ให้บริการด้านการเงินในด้านต่าง ๆ ดังเช่น การรับฝากเงิน การปล่อยสินเชื่อ การโอนเงิน การเรียกเก็บเงิน การซื้อขายเงินตราระหว่างประเทศ (ทีมงานทูลเกล้าฯ, 2565) บริการหนึ่งที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ คือ การปล่อยสินเชื่อให้กู้ยืมเงินต่อประชาชนทั่วไปและผู้ประกอบการธุรกิจรวมถึงองค์กรต่าง ๆ ในกลุ่มของประชาชนผู้บริโภคส่วนใหญ่จะปล่อยสินเชื่อหลายรูปแบบ เช่น บัตรเครดิต บัตรกดเงินสดส่วนบุคคล สินเชื่อเช่าซื้อรถ สินเชื่อกู้ซื้อบ้าน เป็นต้น สินเชื่อกลุ่มนี้จัดเป็นหนี้ครัวเรือนของประเทศที่มีประชาชนเป็นลูกหนี้ปริมาณสูง

ท่ามกลางสถานการณ์เศรษฐกิจที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน นับตั้งแต่การแพร่ระบาดของโควิด 19 เป็นต้นมา ภาคธุรกิจทั้งรายใหญ่รายเล็กไปจนถึงประชาชนทั่วไปล้วนประสบปัญหาขาดสภาพคล่อง รายได้ไม่สมดุลกับรายจ่าย ความสามารถในการชำระหนี้ลดลง ส่งผลให้ตัวเลขหนี้เสียและหนี้ครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นอย่างน่าเป็นห่วง ธนาคารแห่งประเทศไทยเฝ้าติดตามแก้ไขสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการปรับโครงสร้างหนี้ มาตรการแก้ปัญหานี้ครัวเรือนอย่างยั่งยืน มาตรการให้สินเชื่ออย่างรับผิดชอบและเป็นธรรม (Responsible lending) ตามมาด้วยมาตรการแก้หนี้เรื้อรัง เพื่อช่วยเหลือให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากกับดักหนี้ ณ ไตรมาส 2 ของปี พ.ศ. 2567 สัดส่วนตัวเลขหนี้ครัวเรือนอยู่ที่ร้อยละ 89 ต่อจีดีพี ผลจากการเป็นหนี้อาจกระทบต่อทั้งตัวบุคคลและครอบครัว ถ้ามีหนี้เกินตัวก็จะเกิดความเครียด และถ้าวิธีการแก้หนี้ไม่เหมาะสมก็จะส่งผลต่อการเข้าถึงสินเชื่อในอนาคตด้วย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2567) แต่ในปัจจุบันนี้สถาบันการเงินหลายแห่งและกลุ่มธุรกิจเอกชนที่ซื้อหนี้สูญของสถาบันการเงินไปยังคงฟ้องคดีผิดสัญญาเงินกู้และสินเชื่อต่าง ๆ ต่อลูกหนี้ แม้จะพ้นกำหนดอายุความแล้ว ซึ่งก่อให้เกิดข้อถกเถียงเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมาย และความยุติธรรมที่ลูกหนี้พึงได้รับ แม้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะกำหนดอายุความไว้ชัดเจน เช่น มาตรา 193/33 สิทธิเรียกร้องต่อไปนี้มีกำหนดอายุความห้าปี 1) ดอกเบี้ยค้างชำระ 2) เงินที่ต้องชำระเพื่อผ่อนหนี้คินเป็นงวด ๆ มาตรา 193/34 สิทธิเรียกร้องดังต่อไปนี้ให้มีกำหนดอายุความสองปี 1) ผู้ประกอบการค้าหรืออุตสาหกรรม ผู้ประกอบหัตถกรรม ผู้ประกอบศิลปอุตสาหกรรม หรือช่างฝีมือ เรียกเอาค่าของที่ส่งมอบ ค่าการงานที่ได้ทำ หรือค่าดูแลกิจการของผู้อื่น รวมทั้งเงินที่ได้ออกทรงออกไปเว้นแต่เป็นการได้ทำเพื่อกิจการของฝ่ายลูกหนี้เอง มาตรา 193/30 อายุความนั้น ถ้าประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นมิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้มีกำหนดอายุความ 10 ปี (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, 2468) สถาบันการเงินยังมีสิทธิจำหน่ายหนี้สูญในระบบของตนเองออกไปให้กลุ่มธุรกิจเอกชนรับซื้อหนี้ไปฟ้องคดีแพ่งต่อลูกหนี้ได้ตามกฎหมายฉบับที่ 186 (พ.ศ. 2534) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการจำหน่ายหนี้สูญจากบัญชีลูกหนี้ และฉบับที่ 364 (พ.ศ. 2564) (กฎหมายฉบับที่ 186 (พ.ศ. 2534), 2534) แม้ว่าจะบัญญัติให้สถาบันการเงินจำหน่ายหนี้สูญประเภทที่ยังไม่ขาดอายุความตามบทบัญญัติ “ข้อ 3 หนี้สูญที่จะจำหน่ายจากบัญชีลูกหนี้ต้องเป็นหนี้ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) ต้องเป็นหนี้จากการประกอบกิจการหรือเนื่องจากการประกอบกิจการ หรือหนี้ที่ได้นำมาเป็นเงินได้ในการคำนวณกำไรสุทธิ ทั้งนี้ ไม่รวมหนี้ที่ผู้เป็นหรือเคยเป็นกรรมการหรือหุ้นส่วนผู้จัดการเป็นลูกหนี้ ไม่ว่าหนี้จะเกิดขึ้นก่อนหรือในขณะที่ยุ้นนั้นเป็นกรรมการหรือหุ้นส่วนผู้จัดการ 2) ต้องเป็นหนี้ที่ยังไม่ขาดอายุความและมีหลักฐานโดยชัดแจ้งที่สามารถฟ้องลูกหนี้ได้” แต่กลุ่มธุรกิจเอกชนที่รับซื้อหนี้สูญนี้ไปก็ทำการติดตามฟ้องร้องคดีต่อลูกหนี้ต่อเนื่องแม้หนี้จะขาดอายุความแล้วก็ตาม โดยในทางปฏิบัติเมื่อเจ้าหนี้สถาบันการเงินหรือกลุ่มธุรกิจเอกชนที่รับซื้อหนี้สูญของสถาบันการเงินทำการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความลูกหนี้จำนวนมากไม่ได้ยกข้อต่อสู้คดีขาดอายุความ ส่งผลให้ศาลจะยกอ้างเอาอายุความมาเป็นเหตุยกฟ้องคดีโจทก์ขาดอายุความไม่ได้ จำต้องมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ชดใช้หนี้และดอกเบี้ยรอบใหม่ต่อไป สร้างภาระหนี้เกินควรให้กับลูกหนี้ต้องกลับมาหาเงินรายได้เพิ่มไปชำระหนี้เก่าค้างเกิน 10 ปี หรือได้รับความเดือดร้อนถูกบังคับคดียึดทรัพย์สินหรือตัดเงินเดือน และอาจถือได้ว่าสถาบันการเงินและกลุ่มธุรกิจเอกชนที่รับซื้อหนี้สูญเป็นการใช้สิทธิไม่สุจริตนำมูลหนี้ที่ควรจะต้องติดตามฟ้องร้องคดีกับลูกหนี้ภายในกำหนดอายุความมาฟ้องเมื่อคดีขาดอายุความแล้วเป็นจำนวนมาก กลับก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายที่มีความซับซ้อนอย่างยิ่ง ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยอายุความมีขึ้นเพื่อส่งเสริมความแน่นอนทางกฎหมาย และคุ้มครองลูกหนี้จากการถูกฟ้องร้องไม่มีกำหนดก่อให้เกิดข้อกังวลเกี่ยวกับความเป็นธรรมของการกระทำดังกล่าว และความเพียงพอของกลไกทางกฎหมายที่มีอยู่ระบบประมวลกฎหมาย (Civil law) นักกฎหมายในระบบนี้ถือว่า “หลักสุจริต” เป็นพื้นฐานหรือเป็นหัวใจของกฎหมายแพ่งและได้ทำหน้าที่ปรับเสริมเติมแต่งกฎหมายแพ่งให้เป็นธรรมอยู่เสมอ (สุจิต ปัญญาพฤษ, 2541) ซึ่งสามารถปรับให้เข้ากับสภาพเปลี่ยนแปลงในสังคมของมนุษย์เป็นอย่างดี หลักสุจริตได้เข้ามามีบทบาทสำคัญใน

การเป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศเยอรมัน ได้มีการยอมรับว่าหลักสุจริตเป็นพื้นฐานของระบบกฎหมายของกฎหมายแพ่งทั้งระบบและยังเป็นหลักเกณฑ์ที่สะท้อนมาตรฐานของสังคมในแต่ละสังคม สำหรับประเทศไทยซึ่งใช้ระบบประมวลกฎหมายนั้นแนวคิดเรื่องหลักสุจริตได้นำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายแพ่งหลายมาตรา (ตรีเนตร สารพงษ์, 2557) โดยเฉพาะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ “มาตรา 5 ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต” หลักสุจริตเป็นคุณธรรมศีลธรรมขั้นสูงถือได้ว่าเป็นเสาหลักของระบบกฎหมายที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะก่อนนิติสัมพันธ์อะไรแบบไหนก็ต้องคำนึงถึงหลักสุจริตเป็นที่ตั้งเสมอ ความสุจริตเป็นสิ่งที่เป็ความรู้ดีรู้ชั่วในตัวมนุษย์ ซึ่งคนนำมาใช้ปรุงแต่งกฎหมายเพื่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้นมา ที่ได้มีการพัฒนาการหลักสุจริตที่ดีมากเท่าใดก็เป็นสังคมที่สูงด้วยความเจริญเท่านั้น ในประเทศที่จะเจริญแล้วก็จะมีการปรุงแต่งพัฒนาขยายขอบเขตหลักสุจริตเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่สังคม (กมล ตันจินวัฒนกุล, 2555) แต่การที่สถาบันการเงินและกลุ่มธุรกิจเอกชนที่ซื้อหนี้สูญจากสถาบันการเงินไปติดตามทวงถามฟ้องคดีความต่อลูกหนี้แม้จะขาดอายุความแล้วก็ตามยังคงเป็นปัญหาลางแคลงใจในการดำเนินธุรกิจอย่างสุจริตใจอยู่หรือไม่

งานวิจัยนี้ศึกษาปัญหากฎหมายการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน เพื่อวิเคราะห์เสนอแนวทางแก้ไขปัญหามกฎหมายและกระบวนการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน อันจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยอายุความทางแพ่งให้ศาลได้มีกฎหมายยกเหตุขาดอายุความยกฟ้องคดีสถาบันการเงินฟ้องลูกหนี้เกินกำหนดอายุความ ทำให้ลูกหนี้ได้รับความยุติธรรมมากขึ้นไม่ต้องกลับมาชำระหนี้และดอกเบี้ยเพราะเหตุถูกฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความ และได้แนวทางแก้ไขปัญหานี้คร่าวๆที่มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศได้อีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับอายุความของหนี้ในระบบสถาบันการเงิน
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหามกฎหมายและกระบวนการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) กำหนดขั้นตอนการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ คือ กลุ่มกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และสถาบันการเงิน คำพิพากษาศาลฎีกาคดีเกี่ยวกับอายุความและหนี้ ข่าวนิตยสารและเอกสารเผยแพร่ทางออนไลน์ เว็บไซต์ของส่วนราชการ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย กรมสรรพากร และเอกชน เช่น ธนาคารพาณิชย์ เกี่ยวข้อมูลและสถิติการติดตามทวงถามหนี้และฟ้องคดีของสถาบันการเงิน และเอกสารทุติยภูมิ เอกสารทางวิชาการ หนังสืองานวิจัย บทความวิชาการ บทวิเคราะห์ เกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ กฎหมายเกี่ยวกับอายุความของหนี้ในระบบสถาบันการเงิน แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการติดตามทวงถามหนี้ของสถาบันการเงิน และ กลุ่มที่ 2 กฎหมายเกี่ยวกับอายุความการฟ้องคดีแพ่งของหนี้ในระบบสถาบันการเงิน

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ปัญหาการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน โดยใช้จำแนกข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ปัญหากฎหมายการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน และกลุ่มที่ 2 ปัญหากระบวนการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหามกฎหมายและกระบวนการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน โดยการรวบรวมข้อมูลประเด็นหลักสำคัญจากขั้นตอนที่ 1 - 2 ทำการสังเคราะห์ ข้อมูล ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 การแก้ไขปัญหามกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน กลุ่มที่ 2 การแก้ไข

ปัญหากระบวนการฟ้องคดีนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน และสรุปผลการวิจัย องค์ความรู้ใหม่ และข้อเสนอแนะ โดยใช้หลักการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหากฎหมายการฟ้องคดีนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน ผู้วิจัยจะได้เสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับอายุความของหนี้ในระบบสถาบันการเงิน พบว่า

1.1 แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการติดตามทวงถามหนี้ของสถาบันการเงิน พบว่า หลักสุจริต เป็นแนวคิดพื้นฐานสำคัญของระบบกฎหมายแพ่งที่ปรับให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงในสังคมของมนุษย์ให้ปฏิบัติต่อกันอย่างยุติธรรมได้เป็นอย่างดี หลักสุจริตได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่สำคัญในประเทศเยอรมันและประเทศอื่น ๆ ได้ยอมรับนำหลักสุจริตไปใช้เป็นพื้นฐานของระบบกฎหมายแพ่ง หลักสุจริตเป็นหลักเกณฑ์ที่สะท้อนมาตรฐานของสังคมในแต่ละสังคมในการพัฒนาคนและประเทศให้เจริญก้าวหน้า ประเทศไทยเองก็นำหลักสุจริตบัญญัติไว้ในระบบกฎหมายแพ่งเช่นกัน ดังกฎหมายแพ่งหลักที่สำคัญ คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ “มาตรา 5 ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต” เป็นหลักพื้นฐานและในอีกหลายมาตราในการทำนิติกรรมสัญญาทางแพ่ง รวมถึงนำหลักสุจริตมาปรับใช้ในการติดตามทวงถามหนี้ของสถาบันการเงินด้วย โดยการกำกับควบคุมดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลัง

1.2 กฎหมายเกี่ยวกับอายุความการฟ้องคดีแพ่งของหนี้ในระบบสถาบันการเงิน พบว่า กฎหมายที่สำคัญเกี่ยวข้อง มีดังนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยอายุความ บทบัญญัติ “มาตรา 193/9 สิทธิเรียกร้องใด ๆ ถ้ามิได้ใช้บังคับภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด สิทธิเรียกร้องนั้นเป็นอันขาดอายุความ” นี้หมายความว่า ถ้าเจ้าหนี้ฟ้องคดีแพ่ง ลูกหนี้มีสิทธิที่จะปฏิเสธการชำระหนี้ได้ ดังความ “มาตรา 193/10 สิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความ ลูกหนี้มีสิทธิที่จะปฏิเสธการชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้องนั้นได้” หมายความว่า ถ้าลูกหนี้ไม่ปฏิเสธก็ต่อไปศาลจะไปหยิบยกอายุความขึ้นวินิจฉัยเพื่อยกฟ้องโดยที่จำเลยไม่สู้ไม่ได้ ดังจะเห็นได้จาก “มาตรา 193/29 เมื่อไม่ได้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ศาลจะอ้างเอาอายุความมาเป็นเหตุยกฟ้องไม่ได้” ทั้งนี้ เพราะเป็นเรื่องของเอกชน หนี้ขาดอายุความนั้นจึงมิใช่หนี้สูญสิ้นไป หนี้ก็ยังคงอยู่ เป็นแต่เพียงให้สิทธิลูกหนี้ที่จะปฏิเสธการชำระหนี้ได้เท่านั้น

กฎหมายว่าด้วยสถาบันการเงิน คือ พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติคำจำกัดความการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินไว้ในมาตรา 4 บัญญัติว่า “ธุรกิจสถาบันการเงิน หมายความว่า ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ และให้หมายความรวมถึงการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ” “ธุรกิจธนาคารพาณิชย์” หมายความว่า การประกอบธุรกิจรับฝากเงินหรือรับเงินจากประชาชนที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หรือเมื่อระยะเวลาอันกำหนดไว้ และให้ประโยชน์จากเงินนั้นโดยวิธีหนึ่งวิธีใด เช่น ให้สินเชื่อซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด ซื้อขายเงินปริมณฑลต่างประเทศ” “การให้สินเชื่อ หมายความว่า การให้กู้ยืมเงิน หรือซื้อ ซื้อลด รับช่วงซื้อลดตัวเงิน เป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่ายหรือสั่งให้จ่ายเงินเพื่อประโยชน์ของผู้เคยค้า หรือเป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่ายเงินตามภาระผูกพันตามเลตเตอร์ออฟเครดิตหรือการผูกพันอื่น” “มาตรา 5 การประกอบกิจการใดที่มีลักษณะเป็นการระดมเงินจากประชาชนโดยการรับฝากเงินหรือโดยวิธีอื่นใด ให้สินเชื่อ หรือธุรกิจทางการเงิน หากกิจการนั้นมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมและมิได้มีกฎหมายที่ควบคุมการประกอบกิจการดังกล่าวเป็นการเฉพาะแล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจเสนอให้มีการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำหนดให้การประกอบกิจการประเภทรายนี้อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้ทั้งหมดหรือบางส่วน รวมทั้งบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้อง โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการดังกล่าวด้วยก็ได้” แม้

กฎหมายฉบับนี้จะไม่ได้อ้างถึง อายุความฟ้องคดีหนี้ไว้โดยตรง แต่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับ “ความสุจริตในการประกอบธุรกิจ” และการดูแลลูกค้า ซึ่งสามารถตีความประกอบกับหลักการไม่ใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 ได้ ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศและแนวนโยบายหลายฉบับที่เกี่ยวกับการติดตามหนี้ เช่น ให้สถาบันการเงินต้องให้ข้อมูลที่ “ชัดเจน ถูกต้อง และครบถ้วน” ห้ามใช้วิธีการทวงถามหนี้ที่เป็นการคุกคามหรือจู่โจมให้ชำระหนี้ที่หมดอายุความโดยไม่รู้ตัว เป็นต้น หากสถาบันการเงินไม่ปฏิบัติตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยอาจ ส่งผลในทางวินัยและการกำกับสถาบันการเงินจากธนาคารแห่งประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตามสถาบันการเงินยังมีสิทธิจำหน่ายหนี้สูญในระบบของตนเองออกไปให้กลุ่มธุรกิจเอกชนรับซื้อหนี้ไปฟ้องคดีแพ่งต่อลูกหนี้ได้ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 186 (พ.ศ. 2534) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการจำหน่ายหนี้สูญจากบัญชีลูกหนี้ และฉบับที่ 364 (พ.ศ. 2564) แม้ว่าจะบัญญัติให้สถาบันการเงินจำหน่ายหนี้สูญประเภทที่ยังไม่ขาดอายุความตามบทบัญญัติ “ข้อ 3 หนี้สูญที่จะจำหน่ายจากบัญชีลูกหนี้ต้องเป็นหนี้ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) ต้องเป็นหนี้จากการประกอบกิจการหรือเนื่องจากการประกอบกิจการ หรือหนี้ที่ได้รวมเป็นเงินได้ในการคำนวณกำไรสุทธิ ทั้งนี้ ไม่รวมหนี้ที่ผู้เป็น หรือเคยเป็นกรรมการหรือหุ้นส่วนผู้จัดการเป็นลูกหนี้ ไม่ว่าหนี้นั้นจะเกิดขึ้นก่อนหรือในขณะที่ยังเป็นกรรมการหรือหุ้นส่วนผู้จัดการ 2) ต้องเป็นหนี้ที่ยังไม่ขาดอายุความและมีหลักฐานโดยชัดแจ้งที่สามารถฟ้องลูกหนี้ได้” แต่กลุ่มธุรกิจเอกชนที่รับซื้อหนี้สูญนี้ไปก็ทำการติดตามฟ้องร้องคดีต่อลูกหนี้ต่อเนื่องแม้หนี้จะขาดอายุความแล้วก็ตาม

จึงสรุปได้ว่า กฎหมายเกี่ยวกับอายุความของหนี้ในระบบสถาบันการเงิน คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยอายุความ พระราชบัญญัติ สถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 กระบวนการพิจารณาคดีแพ่งหนี้ขาดอายุความยังใช้หลักคู่ความต้องยกข้อเท็จจริงขึ้นเอง ศาลไม่สามารถยกประเด็นขาดอายุความขึ้นวินิจฉัยได้โดยลำพังเนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/29 บัญญัติห้ามไว้ แนวปฏิบัติของธนาคารแห่งประเทศไทยและกฎหมายธุรกิจการเงินอาจส่งเสริมให้สถาบันการเงินประกอบกิจการด้วยความสุจริตและโปร่งใสได้มากขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหานี้ครวัเวียนที่เรื้อรังไม่หมดออกจากวงจรเศรษฐกิจของประเทศ เพราะสถาบันการเงินยังมีสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยอายุความในการนำหนี้ที่ขาดอายุความมาฟ้องร้องคดีแพ่งให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบหนี้ได้อีกนั่นเอง

2. ผลการวิเคราะห์ปัญหากฎหมายหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน พบว่า

2.1 ปัญหากฎหมายการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน พบว่า

ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนที่ปล่อยสินเชื่อให้กู้ยืมเงินแก่ประชาชนทั่วไปที่เป็นผู้บริโภคในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สินเชื่อเช่าซื้อรถ บัตรเครดิต บัตรกดเงินสดสินเชื่อส่วนบุคคล หากลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ สถาบันการเงินต้องทวงถามฟ้องคดีแพ่งภายในอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/33 และมาตรา 193/34 แต่หากมีการนำมูลหนี้ที่ขาดอายุความแล้วไปฟ้องคดีแพ่งต่อศาล และมีลูกหนี้ที่ไม่รู้กฎหมายไม่ได้ใช้สิทธิต่อสู้ว่าคดีขาดอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/10 และศาลไม่สามารถยกเอาเรื่องขาดอายุความมาพิจารณาฟ้องคดีแพ่งได้เนื่องจาก มาตรา 193/29 บัญญัติห้ามไว้ ทำให้ลูกหนี้ยังต้องรับผิดชอบหนี้ให้กับเจ้าหนี้สถาบันการเงินวนเวียนรอบใหม่เป็นหนี้เรื้อรังจำต้องหาเงินรายได้มาปลดหนี้และดอกเบี้ยไม่จบสิ้น ส่งผลกระทบให้จำนวนหนี้ครัวเรือนในระบบเศรษฐกิจของประเทศไม่ลดลง ดังนั้น จึงถือได้ว่าการใช้สิทธิดังกล่าวของสถาบันการเงินไม่สุจริตต่อลูกหนี้ แม้กฎหมายแพ่งจะกำหนดหลักเกี่ยวกับอายุความไว้อย่างชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติยังมีช่องว่างที่สถาบันการเงินสามารถใช้สิทธิโดยไม่สุจริตได้ โดยเฉพาะเมื่ออยู่ภายใต้บริบทที่ลูกหนี้ไม่มีความรู้หรือโอกาสต่อสู้ในทางกฎหมาย ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการปฏิรูปทั้งด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้คุ้มครองสิทธิของลูกหนี้อย่างแท้จริง

2.2 ปัญหากระบวนการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงินจากการศึกษา พบว่า ระบบการบริหารจัดการของสถาบันการเงิน ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน มีจำนวนหนี้สูญหรือหนี้เสียในระบบเป็นจำนวนมาก จึงทำการจำหน่ายหนี้สูญหรือหนี้เสียให้กับกลุ่มธุรกิจเอกชนไปดำเนินการติดตามทวงหนี้ต่อไป ซึ่งกลุ่มธุรกิจเอกชนได้ทำการติดตามทวงถามฟ้องร้องคดีต่อลูกหนี้แม้คดีขาดอายุความไปแล้วเกินกว่า 10 ปีขึ้นไป อันเป็นปัญหาทำให้หนี้หมุนเวียนเป็นหนี้เรื้อรังในระบบเศรษฐกิจ และทำให้ลูกหนี้ที่ไม่รู้จักกฎหมายไม่ได้โต้แย้งต่อสู้ประเด็นเรื่องคดีขาดอายุความต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายหนี้รอบใหม่พร้อมดอกเบี้ยรอบใหม่อีกครั้ง ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ ลูกหนี้จำนวนมากต้องชำระหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลต้องรับภาระในการพิจารณาคดีที่อาจไม่มีเหตุผลเพียงพอในทางกฎหมาย สังคมมองว่าระบบกฎหมายอาจไม่ยุติธรรมต่อลูกหนี้ โดยเฉพาะประชาชนผู้ด้อยโอกาส

จึงสรุปได้ว่า ปัญหากฎหมายการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน เกิดจากสถาบันการเงินและกลุ่มธุรกิจเอกชนรับซื้อหนี้สูญทำการฟ้องคดีกับลูกหนี้แม้หนี้จะขาดอายุความแล้ว หากลูกหนี้ไม่ยกข้อต่อสู้คดีขาดอายุความ ศาลไม่สามารถพิจารณายกฟ้องโจทก์คดีขาดอายุความได้ ทำให้ลูกหนี้ต้องรับภาระหนี้รอบใหม่ ถือว่าไม่ยุติธรรมกับลูกหนี้ สถาบันการเงินและกลุ่มธุรกิจเอกชนรับซื้อหนี้โดยไม่สุจริต ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศทำให้หนี้ครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นหมุนเวียนแก้ไขปัญหามาไม่ได้

3. ผลการศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหากฎหมายและกระบวนการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน พบว่า

3.1 แนวทางแก้ไขปัญหากฎหมายการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน พบว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยการยกข้อต่อสู้คดีขาดอายุความ มาตรา 193/29 เดิมบัญญัติว่า “เมื่อไม่ได้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ศาลจะอ้างเอาอายุความมาเป็นเหตุยกฟ้องไม่ได้” แก้ไขเพิ่มเติมเป็นวรรคหนึ่งคงเดิม “เมื่อไม่ได้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ศาลจะอ้างเอาอายุความเป็นเหตุยกฟ้องไม่ได้” เพิ่มเติมวรรคสอง “เว้นแต่อายุความมูลหนี้สินเชื่อผู้ประกอบการที่สิทธิเรียกร้องทำไปตามมาตรา 193/33 สิทธิเรียกร้องสองปีตามมาตรา 193/34 ศาลสามารถยกอายุความขึ้นวินิจฉัยยกฟ้องเองได้” เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาในการที่สถาบันการเงินหรือกลุ่มธุรกิจเอกชนที่ซื้อหนี้สูญไปติดต่อทวงถามต่อนักขาดอายุความไปฟ้องคดีแพ่งต่อศาล ศาลสามารถยกข้อกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมนี้มาพิจารณาพิพากษายกฟ้องเจ้าหนี้โจทก์ได้เอง อันเป็นการให้ความยุติธรรมต่อประชาชนผู้บริโภคผู้เป็นลูกหนี้ได้หลุดพ้นจากวงจรหนี้เรื้อรังได้อย่างเด็ดขาด

3.2 แนวทางการแก้ไขปัญหากลุ่มธุรกิจเอกชนฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน พบว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยควรออกมาตรการในการควบคุมกำกับดูแลการจำหน่ายหนี้สูญของสถาบันการเงิน ตามฉบับที่ 186 (พ.ศ. 2534) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการจำหน่ายหนี้สูญจากบัญชีลูกหนี้ ข้อ 3. กำหนดให้สถาบันการเงินควบคุมกลุ่มธุรกิจเอกชนที่รับซื้อหนี้สูญไปทวงหนี้กับลูกหนี้ต่อไปนั้นให้ทำการเพิ่มเงื่อนไขการติดตามทวงถามหนี้และการฟ้องคดีแพ่งต้องดำเนินการภายในอายุความประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/33 และมาตรา 193/34 เท่านั้น และจัดทำรายงานผลการติดตามทวงถามคดีใช้หนี้ของลูกหนี้เป็นรอบระยะบัญชี เพื่อให้เป็นไปตามหลักสุจริตและหลักยุติธรรมต่อลูกหนี้ ขจัดความไม่เสมอภาคระหว่างคู่ความคู่สัญญา

จึงสรุปได้ว่า แนวทางแก้ไขปัญหากฎหมายการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/29 และแนวทางแก้ไขปัญหากลุ่มธุรกิจเอกชนฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความ คือ ธนาคารแห่งประเทศไทยควรออกมาตรการในการควบคุมการจำหน่ายหนี้สูญของสถาบันการเงินและการติดตามทวงถามฟ้องคดีของลูกหนี้กลุ่มธุรกิจเอกชนที่ซื้อหนี้สูญให้ฟ้องคดีภายในอายุความ

อภิปรายผล

การศึกษาวินิจฉัยเรื่อง ปัญหากฎหมายการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. กฎหมายเกี่ยวกับอายุความของหนี้ในระบบสถาบันการเงิน กระบวนการพิจารณาคดีแพ่งหนี้ขาดอายุความยังยึดหลักคู่ความต้องยกข้อเท็จจริงขึ้นเอง ศาลไม่สามารถยกประเด็นขาดอายุความขึ้นวินิจฉัยได้โดยลำพังเนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/29 บัญญัติห้ามไว้ แนวปฏิบัติของธนาคารแห่งประเทศไทยและกฎหมายธุรกิจการเงินอาจส่งเสริมให้สถาบันการเงินประกอบกิจการด้วยความสุจริตและโปร่งใสได้มากขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหาหนี้ครัวเรือนที่เรื้อรังไม่หมดออกจากวงจรเศรษฐกิจของประเทศ เพราะสถาบันการเงินยังมีสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยอายุความในการนำหนี้ที่ขาดอายุความมาฟ้องร้องคดีแพ่งให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบใช้หนี้ได้อยู่นั่นเอง สอดคล้องกับงานวิชาการของ พรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย เรื่อง หลักสุจริตในระบอบรัฐธรรมนูญ ผลการศึกษาพบว่า หลักสุจริตในฐานะของหลักทั่วไปถือเป็นหลักการทางกฎหมายที่สำคัญยิ่ง โดยแรกเริ่มเดิมทีมีจุดกำเนิดมาจากการทำสัญญาระหว่างเอกชนด้วยกัน กล่าวคือ หลักสุจริตจะเข้าไปควบคุมการทำหน้าที่ของคู่สัญญาให้ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้เคยพูดคุยกันไว้ ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นป้องกันมิให้คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งบิดพลิ้วละเลยไม่ทำตามคำมั่นสัญญาที่เคยได้ให้ไว้ หรือกระทำการใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นการเอารัดเอาเปรียบอันนำไปสู่ความเสียหายของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง (พรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย, 2559) และสอดคล้องกับงานวิชาการของ ญัฐพงศ์พันธ์ บัวผัน เรื่อง อายุความฟ้องร้องในคดีแพ่ง ผลการศึกษาพบว่า สรุปลูกหนี้ส่วนมากเข้าใจว่า เมื่อขาดอายุความแล้วเจ้าหนี้ฟ้องไม่ได้ก็จบกันแค่นั้น หรือถ้าฟ้องศาลก็คงจะไม่รับคำฟ้องเพราะขาดอายุความ แต่ความจริงกลับไม่เป็นอย่างที่เข้าใจ เพราะถึงจะขาดอายุความไปแล้ว แต่ทางฝ่ายเจ้าหนี้ก็สามารถยื่นฟ้องได้ โดยศาลก็จะดำเนินการไปตามกระบวนการของกฎหมายตามขั้นตอนต่าง ๆ ต่อไป การที่จะให้ศาลหยิบยกเอาเรื่องการขาดอายุความขึ้นมาพิจารณานั้น ลูกหนี้จะต้องยื่นคำให้การต่อสู้คดีในเรื่องของการขาดอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในชั้นศาล ซึ่งศาลก็จะนำมาพิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริง และหากเป็นจริงตามที่ลูกหนี้ยื่นคำให้การต่อสู้มา ศาลก็จะพิพากษายกฟ้องต่อเจ้าหนี้ต่อไป ดังนั้น ปัญหาเรื่อง อายุความในคดีแพ่ง แม้จะเป็นปัญหาข้อกฎหมายแต่ก็มีใช้ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน หากลูกหนี้มิได้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ศาลจะยกเอาอายุความมาเป็นเหตุยกฟ้องไม่ได้ ตามมาตรา 193/29 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5) (ญัฐพงศ์พันธ์ บัวผัน, 2568)

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปปัญหากฎหมายหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน คือ กระบวนการพิจารณาคดีแพ่งหนี้ขาดอายุความยังยึดหลักคู่ความต้องยกข้อเท็จจริงขึ้นเอง ศาลไม่สามารถยกประเด็นขาดอายุความขึ้นวินิจฉัยได้โดยลำพังเนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/29 บัญญัติห้ามไว้ แต่ในทางปฏิบัติกลับเป็นช่องว่างที่สถาบันการเงินสามารถใช้สิทธิโดยไม่สุจริตได้ โดยเฉพาะเมื่ออยู่ภายใต้บริบทที่ลูกหนี้ไม่มีความรู้หรือโอกาสต่อสู้ในทางกฎหมาย ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการปฏิรูปทั้งด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้คุ้มครองสิทธิของลูกหนี้อย่างแท้จริง จึงขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหากฎหมายการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน คือ ควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยการยกข้อต่อสู้คดีขาดอายุความ มาตรา 193/29 เดิมบัญญัติว่า “เมื่อไม่ได้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ศาลจะอ้างเอาอายุความมาเป็นเหตุยกฟ้องไม่ได้” แก้ไขเพิ่มเติมเป็น วรคหนึ่งคงเดิม “เมื่อไม่ได้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ศาลจะอ้างเอาอายุความมาเป็นเหตุยกฟ้องไม่ได้” เพิ่มเติมวรรคสอง “เว้นแต่อายุความมูลหนี้สินเชื่อผู้ประกอบการที่สิทธิเรียกร้องทำไปตามมาตรา 193/33 สิทธิเรียกร้องสองปีตามมาตรา 193/34 ศาลสามารถยกอายุความขึ้นวินิจฉัยยกฟ้องเองได้” และแนวทางการแก้ไข

ปัญหากระบวนการฟ้องคดีหนี้ขาดอายุความของสถาบันการเงิน คือ ธนาคารแห่งประเทศไทยควรออกมาตรการในการควบคุมกำกับดูแลการจำหน่ายหนี้สูญของสถาบันการเงิน ตามฉบับที่ 186 (พ.ศ. 2534) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการจำหน่ายหนี้สูญจากบัญชีลูกหนี้ ควรเพิ่มเงื่อนไขการติดตามทวงถามหนี้และการฟ้องคดีแพ่งต้องดำเนินการภายในอายุความประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/33 และมาตรา 193/34 เท่านั้น และจัดทำรายงานผลการติดตามทวงถามคดีหนี้ของลูกหนี้เป็นรอบระยะบัญชี

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวง ฉบับที่ 186 (พ.ศ. 2534). (2534). ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการจำหน่ายหนี้สูญจากบัญชีลูกหนี้. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 108 ตอนที่ 194 หน้า 22 (7 พฤศจิกายน 2534).
- กมล ตันจันต์นกุล. (2555). หลักสุจริต. วารสารกระบวนการยุติธรรม, 5(2), 79-89.
- ณัฐพงศ์พันธ์ บัวผัน. (2568). อายุความฟ้องร้องในคดีแพ่ง. เรียกใช้เมื่อ 3 พฤษภาคม 2568 จาก https://www.kaodin.go.th/dnm_file/project/333482151_center.pdf
- ตรีเนตร สาระพงษ์. (2557). แนวคิดเรื่องหลักสุจริตในตั๋วเงิน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(1), 84-105.
- ทีมงานทรูปลูกปัญญา. (2565). ระบบสินเชื่อ สถาบันการเงิน และรายได้ของรัฐ. เรียกใช้เมื่อ 3 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.trueplukpanya.com/learning/detail/13659>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2567). ธนาคารแห่งประเทศไทยกับการกักหนี้ครัวเรือน บนฐานความรับผิดชอบและเป็นธรรม. เรียกใช้เมื่อ 3 พฤษภาคม 2568 จาก <https://fairfinancethailand.org/article/2024/interview-bot-oramone-chantapant/>
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. (2468). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 42 ตอนที่ 0 ก หน้า 1 (11 พฤศจิกายน 2568).
- พรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย. (2559). หลักสุจริตในระบอบรัฐธรรมนูญ. วารสารสังคมศาสตร์, 46(1), 141-160.
- พระราชบัญญัติ สถาบันการเงิน พ.ศ. 2551. (2551). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 57 ก หน้า 1 (5 กุมภาพันธ์ 2551).
- สุจิต ปัญญาพฤกษ์. (2541). การใช้สิทธิโดยสุจริต. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายแพ่ง. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.